

Hayat Mecmuasının Amerika Birleşik Devletleri'ne ve Kennedy suikastına bakışı**Emine GÜNTEPE YEŞİLBURSA¹**¹Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, Türkiye**Derleme Makale/ Review****DOI: 10.70736/ijoess.576**Gönderi Tarihi/ Received:
18.09.2024Kabul Tarih/ Accepted:
13.02.2025Online Yayın Tarihi/ Published:
15.03.2025**Öz**

Hayat Mecmuası, 6 Nisan 1956 tarihinde tıfdruck baskı tekniğiyle Türk okuyucusuna sunulan kültür aktüalite dergisidir. Derginin sahibi esasında hukukçu olan ancak basınla her zaman bağı olan Şevket Rado'dur. Hayat Mecmuası, kısa bir süre sonra yüksek tirajlara ulaşmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında dünyada oluşan iki bloklu dünyada Türkiye'nin siyasi olarak Batı'yı seçmesi sonucunda ortaya çıkan kültürel eğitimcilik rolünü Batılı bir yaşam tarzı sunma yoluyla üstlenen bir dergi profili çizmiştir. Dergideki yazılar, haberler Batının en demokrat, en insancıl, en yaşanılabilir bir yer olduğu tezini savunmuştur. Bu bağlamda Batı'nın liderliğini Amerika Birleşik Devletleri üstlendiğinden dolayı ABD Başkanları da derginin sıklıkla sayfalarında yer bulmuştur. John F. Kennedy de bu bağlamda sıklıkla Hayat Mecmuasında yer almıştır. ABD Başkanı ve eşinin özel gezileri, diplomatik temasları bu kapsamda dergide sıklıkla yer almıştır. Kennedy'nin Hayat'ın önemli öznesi olarak sunulduğu bir dönemde ABD Başkanı Kennedy görevi sırasında 22 Kasım 1963 tarihinde Teksas'ta bir suikastçı tarafından kurşunlanarak öldürülmüştür. Bu olay dünyayı derinden sarsmıştır. Hayat Mecmuası da hem başkana duyulan sempatiden hem de ABD'ye duyulan hayranlıktan dolayı tüm ayrıntılarıyla dergide yer almıştır. Suikast sonrasında olaya dair haberler ve Kennedy ailesinin yaşamındaki değişiklikler derginin ilk sayfalarında yer almıştır. Bununla birlikte daha sonraki yıllarda suikastçının mahkemede yargılanma süreci de benzer şekilde okuyucuya sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: ABD, Batı Bloğu, John Fitzgerald Kennedy, Kennedy suikastı***Hayat Magazine's view of the United States of America and Kennedy assassination*****Abstract**

Hayat Magazine is a cultural current affairs magazine that was presented to the Turkish readership with the intaglio printing technique on April 6, 1956. The owner of the magazine was Şevket Rado, who was a lawyer but always had ties with the press. Hayat Magazine reached high circulation shortly after it was presented to the reader. It has drawn a profile of a magazine that undertakes the role of cultural educator, which emerged because of Turkey's political choice of the West in the two-block world that emerged after World War II, by presenting a Western lifestyle. The articles and news written in the magazine always defended the thesis that the West was the most democratic, most humane and most livable place. In this context, since the United States assumed the leadership of the West, US Presidents were also frequently featured in the pages of the magazine. In this context, US President John F. Kennedy was frequently featured in Hayat Magazine. The private trips and diplomatic contacts of the US President and his wife were frequently featured in the magazine in this context. At a time when Kennedy was presented as the important subject of Hayat, US President Kennedy was shot and killed by an assassin in Texas on November 22, 1963. This event shook the world deeply, and Hayat Magazine covered it in full detail, both out of sympathy for the president and admiration for the United States. While news of the assassination took place on the first pages of the magazine, the trial of the assassin in the courts was also presented to the reader in a similar manner in the following years.

Keywords: John Fitzgerald Kennedy, Kennedy Assassination, USA, Western Bloc**Sorumlu Yazar/ Corresponded Author:** Emine GÜNTEPE YEŞİLBURSA, **E-posta/ e-mail:** eguntepe80@gmail.com

GİRİŞ

Türkiye, 1950'li yıllarda birçok bakımdan Cumhuriyetin ilk yıllarındaki görüntüsünden farklı bir görünüm çizmiştir. Siyasi alanda 1947'de Marshall Planı'nın bir parçası olmayı kabul etmesi bunun en önemli göstergelerinden biri olmuştur. Marshall Yardımlarını kabul etmesinin temelinde ise İkinci Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan yeni dünya düzeninde kendine yer edinme çabasıdır. Esasında daha önceki yıllarda olduğu gibi toprak bütünlüğünü korumaya çalışmıştır. Jeopolitik konumunun önemi dolayısıyla yüzlerce yıldır komşu ve diğer devletlerin stratejik gelişmesinde önemli bir yere sahiptir bu da diğer devletler için ekonomik ve siyasi olarak yayılma alanı olarak görülmesinde etkili olmuştur. Bu bağlamda İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarında yapılan Yalta ve Postdam Konferanslarında Sovyet Rusya'nın çıkar alanı olarak Türk Boğazlarını sunması Türkiye'nin toprak bütünlüğünü ve bağımsızlığını korumak için bazı iş birlikleri içinde olma zorunluluğunu doğurmuştur. Türkiye, Birleşmiş Milletler Cemiyeti'nin kurucu üyelerinden biri olduktan sonra North Atlantic Treaty Organization (NATO) yani Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'ne üye olmuştur. Daha sonra da Central Treaty Organization (CENTO) adı verilen Merkezi Antlaşma Teşkilatı ya da Bağdat Paktı olarak bilinen uluslararası örgüte dahil olmuştur. Bu iş birliklerinin ortak bir amacı vardır o da Sovyet Rusya'nın yayılmacı komünist rejimine karşı toprak bütünlüğünü korumaktır. Rusya her ne kadar savaş yıllarında müttefik devletler arasında yer alsada savaş sonrasında dünya düzeni yeniden tasarlanırken Batıdaki müttefiklerinden farklı bir yol çizmiştir. Başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere diğer Batılı devletler için artık tehdit olarak görülmeye başlanmıştır (Armaoğlu, 2019: s.265-266).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında yaşanan bu gelişmeler neticesinde dünya Batı ve Doğu Bloku olarak ikiye bölünmüştür. Batı demokrasinin, Doğu ise baskının temsil edildiği bloklar olarak gün yüzüne çıkmıştır. Batı'nın liderliğini Amerika Birleşik Devletleri üstlenirken Doğu'nun liderliğini ise Sovyet Rusya üstlenmiştir. Diğer devletler de kendi ekonomik, siyasi, kültürel çıkarları doğrultusunda taraflarını seçmiştir. Türkiye bu bağlamda bu ikili sistem içinde Batı Blokunu tercih etmiştir (Sander, 2016: s.24-28). Marshall Yardımlarının bir parçası olması bunun en belirgin göstergesi olarak kabul görmüştür. Hayat Mecmuası da yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren siyasi olarak Batı'nın bir parçası olan Türkiye'nin modern-çağdaş bir dergisi olarak 6 Nisan 1956 tarihinde ilk sayısını yayımlayarak okuyucusuyla buluşmuştur. Tanıtım sayısında, görünüm ve içerik olarak Türk okuyucusuna Batılı yaşam tarzını önerdiğini göstermiştir. Hayat Mecmuası Life, Paris Match gibi Batılı benzerleriyle örnek içerikler

sunarak doğmuş el değiştirdiği 1979 yılına kadar 1135 sayısı boyunca bu tutumunu sürdürmüştür.

Bu çalışmada Hayat Mecmuasının ilgili sayıları etraflıca incelenerek derginin genelde Amerika Birleşik Devletleri'ne (ABD), özelde ise Kennedy ailesine ve suikast olayına bakış açısı değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu değerlendirme yapılırken olayların gelişimi kronolojik ve tematik olarak incelenmiştir. Çalışmada her ne kadar Hayat Mecmuasının olaylara bakış açısı değerlendirilmek istense de yaşanan gelişmelerdeki olay, kişi ve tarihi gerçekliklere sadık kalınmıştır. Buradan hareketle çalışmanın amacı, Hayat Mecmuasının Amerika Birleşik Devletleri 35. Başkanı John Fitzgerald Kennedy (John F. Kennedy) Suikastına bakış açısını ortaya koymaktır. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Hayat Mecmuasının Amerika Birleşik Devletleri'ne ve burada yaşanan gelişmelere bakış açısı nasıldır?

2. Amerika Birleşik Devletleri 35. Başkanı John F. Kennedy'ye düzenlenen suikast, Hayat Mecmuasında nasıl ele alınmıştır?

3. Kennedy Suikastı sonrasında yaşanan suikasta dair gelişmeler, Hayat Mecmuasında ne şekilde ele alınmıştır?

YÖNTEM

Araştırmanın modeli

Hayat Mecmuasının Amerika Birleşik Devletleri'ne ve Kennedy Suikastına Bakışı adlı bu çalışma doküman inceleme yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Doküman incelemesi yöntemi, araştırmacının araştırmayı amaçladığı olgu veya olgular hakkında bilgi içeren her türlü materyalin analiz edilmesini kapsayan bir yöntemdir. Tarihçiler tarafından sıklıkla kullanılan bu yöntemin kolay ulaşılabilmek, tepkiselliğin olmaması, analizde zamana yayılabilme, örneklem büyüklüğüne, bireyselliğe ve özgünlüğe olanak sağlama gibi güçlü yönleri bulunmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2006: s.15). Bu çalışma etik kurul izni gerektirmeyen bir çalışmadır.

Veri toplama araçları

Hayat Mecmuası, 1956 yılının mart ayında Kazım Taşkent'in kuruculuğunu üstlendiği Yapı ve Kredi Bankası'nın finansörlüğünü üstlendiği tanıtım sayısı ile okuyucusuyla buluşmuştur (Hayat, Tanıtım Sayısı, Mart 1956). Tanıtım sayısının okuyucuya sunulmasından kısa bir süre sonra 6 Nisan 1956 tarihinde ise numaralı ilk sayısı yayımlanmıştır. Derginin sahibi Şevket Rado, yazı işleri müdürü olarak ise Hikmet Feridun Es uzun yıllar görev

yapmıştır. Yazı İşleri ve Mesul Müdür ara ara değişse de Şevket Rado 1978 yılında gerçekleşen matbaa işçilerinin grevine kadar dergisini okuyucusuyla buluşturmaya devam etmiştir. Bu süre zarfında Mecmua toplam 1135 sayı olarak yayımlanmıştır. Bu bağlamda Hayat Mecmuasının Amerika Birleşik Devletleri'ne bakış açısının ortaya konmasında derginin tüm sayıları, Kennedy Suikastına bakışını ortaya koymak için Kennedy'nin ABD Başkanlığı'na geldiği 1961 yılı ve suikasta uğradığı 1963 yılından yayımlanan sayıları ve suikast sonrası suikast ile ilgili gelişmeler için ilgili sayılar incelenmiştir.

Hayat Mecmuasında 6 Nisan 1956 tarihli ilk sayısından itibaren 1959 yılının ilk sayısına kadar ardışık olarak artan numaralandırma sistemi kullanılmıştır. Bu tarihten itibaren sayı sistemine geçiş yapılmıştır. Dolayısıyla 1959 yılından itibaren 1'den 52.sayıya kadar sayı numarası ifadesi kullanılmıştır. Bununla birlikte aynı yılın son sayısından sonra önceki yıla ait sayılar bazen iki bazen de üç cilt halinde toplanmış ve toplu olarak yayımlanmıştır. Derginin numaralandırma sistemindeki bu değişikliklerden dolayı mecmuaya yapılan atıflarda numara, sayı numarası gibi farklı kullanımlar mevcuttur. Metnin içindeki alıntılarda karışıklığa yol açmamak ve anlaşılabilirliği sağlamak için mecmuaya yapılan atıflarda numara veya sayı numarası derginin yayımlanma tarihiyle birlikte verilmiştir

Verilerin analizi

Çalışmanın verileri betimsel analiz yoluyla çözümlenmiştir. Betimsel analizde, elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu analiz türünde amaç elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır, bu bakımdan doğrudan alıntılara sıklıkla yer verilir (Yıldırım & Şimşek, 2006). Bu çalışmada Hayat Mecmuasının ABD'ye ve Kennedy Suikastına bakış açısını değerlendirmek amacıyla derginin yayın hayatına başladığı tarihten 1969 yılına kadar olan sayıları taranmış ve ilgili bölümler betimsel analiz yöntemiyle irdelenmiştir. İlgili tarihler arasında aileyle ya da suikastla ilgili olan yazı ve haberler, ABD ile ilgili bölümler etrafıca incelenerek betimsel analiz yoluyla değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Hayat Mecmuasının ABD'ye bakış açısı

Hayat Mecmuasının yayın hayatına atıldığı 1956 yılı, Türkiye'de Demokrat Parti dönemine rastlamaktadır. Demokrat Parti Dönemi öncesinde yaklaşık 27 yıl tek parti dönemi yaşanmıştır. Demokrat Parti bu tek parti dönemini sıklıkla anti demokratik olmakla suçlamış ve iktidara “demokrasi” söylemiyle gelmiştir. Dönemin basın kuruluşları da DP'yi demokrasi söyleminden dolayı desteklemiştir (Özçelik, 2010: s.163-164). DP iktidarı devralır devralmaz

Basın Kanunu'nda birtakım değişiklikler yaparak bu iddiayı güçlendirmiştir. Önceki döneme göre daha liberal politikalar benimseyen DP, yeni dergi ve gazetelerin yayımlanmasına da olanak sağlamıştır. Hayat Mecmuası içeride bu koşullar altında yayın hayatına başlamıştır.

Türkiye'nin dış politikasına bakılacak olursa Hayat Mecmuasının doğduğu dönem ve yayın politikası arasında da bir paralellik görülmektedir. İkinci Dünya Savaşı sonrası yıllar dünyada olduğu gibi Türkiye'de birçok açıdan kırılma yaşanmış ve Hayat Mecmuası bu dönemin bir eseri olarak doğmuştur. Türkiye, dış politikasında Marshall Planı'nın bir parçası olmayı kabul ederek iki kutuplu dünyada Batı'nın bir uzantısı olmayı da onaylamıştır. Böylece başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere Batı Bloku'nun bir parçası haline gelmiştir. Batı ve Doğu eksenli dünya düzeninde “yenidünya düzeninin” demokratik, liberal, tüketim endekli Batı'nın yaşam tarzını benimsemiştir. Türk dış politikasındaki bu gelişme, sosyo-kültürel açıdan da birçok değişikliğin yaşanmasına neden olmuştur. Hayat Mecmuası da komünizm yerine demokrasi, tasarruf yerine tüketimi teşvik eden yenidünya düzeninin bir yansıması olarak Türk toplumunun değişiminde etkili olmuştur.

Hayat Mecmuasının daha ilk sayısında derginin sahibi Şevket Rado bu eklemlenmeyi şu sözlerle ifade etmiştir: “Türk okuyucusu nihayet Avrupa ve Amerika'daki benzerleri ayarında bir Türk mecmuasına sahip olmanın gururunu bizimle cömertçe paylaştı” (Rado, 6 Nisan 1956: s.3). Rado'nun ifadelerinin bulunduğu bölümde Life, Paris Match, Constanze, Revue, Stern gibi Batıda yayımlanan tabloid basın olarak adlandırılan dergilerin fotoğrafları okuyucuya sunulmuştur. Rado, Batılı dergilerin görsellerinin yer aldığı bölümde Hayat Mecmuasının bu dergilerle benzerliğini sağlayabilmek için Avrupa'dan yeni makine ve bu makineleri kullanmayı bilen uzmanların Türkiye'ye getirildiğini okuyucusuna aktarmıştır. Bu gelişmelerle Hayat Mecmuasının teknik, görsel ve içerik bakımından Batılı benzerlerinden bir farkının olmadığı aktarılmıştır (Rado, 6 Nisan 1956: s.3).

Hayat Mecmuası kuruluşundan itibaren Life dergisinin Türkiye versiyonu olarak kendini tanıttığından mütevellit sıklıkla ABD'deki olaylara, ABD'nin Türkiye ile ilişkilerine yer vermeye devam etmiştir. 1957 yılında Hayat Mecmuasının 32. sayının ilk sayfalarında bir köy okulunun gerçekleştirdiği kahvaltılık etkinliğinin yanında şu ifadeler yer verilmiştir:” Amerika'nın bir hediyesi olarak okul çağındaki öğrencilere okullarda yedirilip içirilmek üzere gönderilen tereyağı, peynir ve süttozu yurttaki bütün ilkokullarda her sabah muntazaman öğrencilere verilmektedir. Bu fotoğrafta öğrenciler neşe ile kahvaltılık ederken görülüyor” (Hayat, 17 Mayıs 1957, No:32, s.4).

Hayat Mecmuasının Türkiye'nin genelde Batı, özelde ABD yanlılığı bazen iç bazen de dış politika haber sayfalarında yer almıştır. Derginin 29 Mart 1957 tarihli sayısında "Forrestal'de 24 Saat" başlıklı bir haber yayımlanmıştır. Buna göre ABD donanmasının en büyük uçak gemisi olma özelliğini taşıyan Forrestal, Amerikan teknolojisinin en önemli göstergelerindendir (Hayat, 29 Mart 1957, No:25, s.4-5). Bu haber Hayat Mecmuasının Amerikan teknolojisini övdüğü tek örnek değildir. Derginin 3 Ocak 1958 tarihli sayısında ABD'ye göç eden bilim adamlarının konu edildiği bölümde Alman asıllı Wernher Von Braun'un ABD'deki çalışmaları anlatılırken "...Komünistlerin şeytandan korkar gibi korktukları adam" (Hayat, 3 Ocak 1958, 4(65), s.3) ifadeleri kullanılarak ABD teknolojisinin Doğu Bloku karşısındaki üstünlüğüne yer verilmiştir. Mecmuanın ABD ile Rusya arasındaki tercihini açık eden başka örnekler de bulunmaktadır. 14 Haziran 1957 tarihli sayıda bu kez ilgili dönemde ABD'nin Pasifik Okyanusu'nda yaptığı "H" bombası deneyleri üzerine Time dergisinden alındığı iddia edilen bir anketin sonucuna yer verilmiştir. Bu anketin araştırma konusu "atom bombası ve h bombası insanlığa zararlı" olup olmamasıdır. Verilen haberde zararın oldukça düşük olduğuna dair tez daha ağır basmakla birlikte bazı bilim insanlarının zararın tahmin edilenden daha fazla olduğu savına da yer verilmiştir. Bununla birlikte haberi ilginç yapan, Hayat Mecmuasının anket sonucu hakkında yaptığı yorum olmuştur. Buna göre "Münakaşanın neticesi nereye varırsa varsın, Batı Dünyası, Rusya'nın atom ve hidrojen bombası imalini durdurduğuna dair kati bir garanti elde etmedikçe bu tehlikeli yarışa devam etmek zorundadır" ifadelerini kullanarak ABD'nin bu denemelere devam etmesi gerektiğini açıkça savunmuştur (Hayat, 14 Haziran 1957, No: 36, s.12-13.). 1963 yılına gelindiğinde bu kez yakın geçmişe bir atıfta bulunularak Normandiya Çıkarması konulu on bölümlük bir yazı dizisi dergide yer almıştır. Bu bölümde çıkarma planı ayrıntılı bir şekilde irdelenmiş, ABD Başkanı Eisenhower'a ayrıca yer verilmiştir (Ryan, 1963: s.19). Hayat Mecmuası yazarları her yıl yayımlanan 52 sayısının neredeyse tümünde bazen küçük bir bilgi notu şeklinde bazen de 8-10 sayfaya varacak şekilde Amerikan teknolojisinden, Amerika'daki ekonomik refahtan kısacası Amerika'da yaşanan olumlu gelişmelerden Türk okuyucusuna kesitler sunmuştur. Bu haberler yapılırken Rusya'nın Amerika'nın gerisinde kaldığı savını savunan ifadeler de dikkati çekecek niteliktedir.

Hayat Mecmuasında Kennedy suikastı

Hayat Mecmuasında Batı rüyasının idolü olarak görülen Amerika Birleşik Devletleri'ndeki siyasi gelişmeler de mecmuanın ilgi duyduğu konular arasında yer almıştır. Bu bağlamda, John Fitzgerald Kennedy (29 Mayıs 1917-22 Kasım 1963) veya kısaca JFK, 1960

yılı Kasım ayında yapılan ABD seçimleri sonucunda, başkanlık yarışını kazanması ve böylece ABD'nin en genç başkanı olması derginin yer verdiği siyasi olaylardan birisi olarak okuyucuya sunulmuştur. Esasında aynı dönemde Türkiye'nin gündemi bambaşkadır. 27 Mayıs Askeri Darbesi gerçekleşmiş ve 14 Ekim'de Yassıada Duruşmaları başlamıştır. Hayat Mecmuası, Duruşmaların yayın hakkını aldığı için tirajı yükselmiştir. Dolayısıyla düzenli olarak Yassıada Duruşmaları dergide yer almıştır. JFK de tam bu duruşmaların devam ettiği bir zamanda ABD'nin 35. Başkanı olarak seçilmiştir. Hayat'ın seçim sonrası ilk sayısı 11 Kasım 1960 tarihinde yayımlanmış ancak bu sayıda JFK'ye dair ya da ABD'ye dair herhangi bir haber ya da bilgiye rastlanmamıştır. Hatta bu sayının kapağında İran Kralı Rıza Şah ve Kraliçesi Melike Farah'a yer verilmiştir (Hayat, 11 Kasım 1960, 2(46), s.1). Derginin Batıdan gelen haberleri yayımlanma hızına bakıldığında bu haberin geciktiği söylenebilir. Bu gecikmenin temelinde Türkiye'nin içinden geçtiği siyasi buhranın etkili olduğu düşünülmeyle birlikte JFK'nin seçilmesine karşılık Amerikan yönetiminin tepkisinin bekleniyor olması da ihtimaller dahilindedir. Nihayetinde ABD tarihinde seçilen ilk Katolik başkan olarak tarihteki yerini almıştır. Derginin sahibi ve baş yazarı Şevket Rado, hemen her dış gelişmeyle ilgili yazı kaleme almasına rağmen bu konuda o da uzun süre sessizliğini sürdürmüştür.

Seçimlerin üzerinden biraz zaman geçtikten sonra İbrahim Çamlı'nın bir röportajı ile Kennedy Hayat Mecmuasına konuk olmuştur. Çamlı, yazısında Kennedy ve eşi Jacqueline'in kısa bir biyografisini verdikten sonra seçim çalışmaları boyunca yaptıkları çalışmalara yer vermiştir. Ailenin fotoğrafının yer aldığı bölümde şu ifadeler yer vermiştir "Kennedy, sarı saçlı, kahverengi gözlü, çok sevimli bir tebessümü olan, yaşından en az on sene genç görünen bir adam. 2. Cihan Harbi kahramanlarından. Amerikan kadınları için o, en ideal erkek tipi sayılıyor. Kadınların, kızların sırf elini tutabilmek için birbirlerini ezdikleri, yerde yuvarlandıklarını gördüm. Zarif ve güzel karısı dört sene müddetle Amerika'nın bir numaralı çifti olacaklar" (Çamlı, 1960a: s.12-13). Çamlı'nın kaleminden çıkan ifadeler bakıldığında ABD'nin yeni başkanı ve ailesinin dergi ve yazarları tarafından kısa sürede benimsendiği söylenebilir. Her ne kadar başlangıçta temkinli olunmaya gayret gösterilmiş olsa da Kennedy ailesi bu tarihten itibaren sıklıkla mecmuada yer alacaktır. Üstelik sadece kendisi değil JFK'nin eşi Jacqueline de mecmuanın sıklıkla sayfalarına taşıdığı isim olacaktır. Amerika'nın first lady'si ilk olarak seçimden kısa bir süre sonra gündelik hayatıyla ilgili bir röportajla okuyucuya sunulmuştur. Bu bölümde Jacqueline'nin güzelliği ve zekâsı ön planda tutulmuştur (Çamlı, 1960b: s.6). Kennedy ailesinin gündelik yaşamı, özel hayatı, çocukları ayrıntılı bir şekilde mecmuada yer almıştır (Hayat,1960, 2(51), s.4-5).

Hayat Mecmuasında Kennedy ailesine övgü dolu sözlerle yer verildiği bir dönemde, Amerika Birleşik Devletleri'nin 35. Başkanı John F. Kennedy, 22 Kasım 1963 tarihinde bir ziyaret için Teksas'ın Dallas şehrinde yanında eşi Jacqueline ve bölge valisi Cannally'nin de bulunduğu sırada, üzeri açık bir araba ile şehirden geçerken üzerine üç el ateş edilmiş ve hastaneye kaldırıldığı sırada hayatını kaybetmiştir (Milliyet, 23 Kasım 1963: s.1; Life, 29 November 1963: s.3.). Amerikan Başkanın bir suikast sonucu öldürülmesi basının da ilgisini çekmiştir. Aynı yıllarda doğuda suikast olaylarının yaşanması sıradanlaşırken Batıda örneğine az rastlanır bir olay olduğundan olsa gerek Türk basınında şaşkınlık yaratmıştır. Hayat Mecmuası suikasttan bir hafta sonra yayımladığı 49.sayısında JF. Kennedy'ye kapağında yer vermiştir. "Feci şekilde öldürülmesi insanlık alemini teessür içinde bırakan dünya sulhunun mümtaz evladı Kennedy" başlığıyla olayı manşetine taşımıştır (Hayat, 29 Kasım 1963, 2(49), s.1). ABD Başkanı Kennedy'nin özel ve siyasi hayatı, Hayat Mecmuasının kapağıyla birlikte dört sayfasında işlenmiştir. Kennedy suikastı: "Amerika Cumhurbaşkanı ve barış dünyasının mümtaz evladı Kennedy, geçen hafta Teksas'ta bir otomobille geçerken, kirli ellerin sığıdığı kurşunlara hedef olarak kanlar içinde karısının kolları arasına yığıldı." İfadeleriyle okuyucuya duyurulmuştur. Hayat Mecmuası yazarları Kennedy suikastını kınayan ifadelere yer vermişlerdir. ABD 35. Başkanı Kennedy, mecmua yazarları tarafından sevilen bir lider izlenimi vermektedir. Daha önceki bölümde yer verildiği gibi hem J.F. Kennedy hem de eşi Jacqueline Kennedy, mecmuada sıklıkla olumlanarak yer almışlardır. Bu bölümde kendilerinden "Bütün dünyanın gözleri onlarda idi. Gençtiler, güzel insanlardı. Muvaffak oluyorlardı. Herkes onları yeryüzünün en mesut ailesi olarak tanıyordu. Fakat iki hain kurşun her şeyi bitirdi." İfadelerinin yer aldığı bölümde Kennedy çiftinin fotoğrafına da yer verilmiştir (Hayat, 29 Kasım 1963, 2(49), s.1). Bu bölümde Kennedy'nin özgeçmişi, aile hayatı, gençliği, siyasete girişi ve başkanlık seçimini kazanmasına kadar olan bölüm ayrıntılı bir kronoloji ile okuyucuya sunulmuştur. Bununla birlikte Kennedy'nin 22 Kasım 1963 tarihinde Teksas'a gelişi ve Vali Connaly tarafından karşılanması ve suikastın gerçekleşmesine kadar olan bölüm "Feci Cinayetin Telefoto ile Gelen ilk Resimleri" başlığıyla okuyucuya aktarılmıştır. Suikastın hemen ardından muhafız polisler ateş edilen binanın etrafını sarmış ve cinayete ilgili sandığı 24 yaşındaki Lee H. Oswald adında bir genci tutuklamışlardır. Hayat Mecmuası hem suikast sonrası tutuklamaya sayfalarında yer vermiş hem de Kennedy sonrasında ABD'nin 36. Başkanı olarak Başkan yardımcısı Lyndon B. Johnson'ın yemin törenine yer vermiştir (Hayat, 29 Kasım 1963, 2(49), s.2-3).

Hayat Mecmuasının sonraki sayısının kapak ve manşeti yine Kennedy ailesine aittir. Bu sayıda Kennedy'in eşi Jacqueline'in oğluyla olan bir fotoğrafı kapakta kullanılmış ve "Feci bir sonla biten mesut 11 yılın hikayesi, Kennedy'nin cenaze törenine ait en son resimler, Amerika'nın yeni başkanı Johnson'un hayatı" manşetiyle okuyucuya sunulmuştur (Hayat, 5 Aralık 1963, 2(50), s.1). Bununla birlikte "Resimlerle Kennedy Ailesi" 12 sayfalık ilavesiyle bu olaya verilen önem gözler önüne serilmiştir. Hayat Mecmuası, Kennedy ailesine ait 12 sayfalık ayrı bir ilave yayımladığından dolayı okuyucusuna şöyle bir açıklama yapma gereği duymuştur: "Dost Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Kennedy'nin ölümü münasebetiyle, ilavemizi Kennedy ailesine tahsis etmiş olduğumuzdan, Hayat Türkiye ansiklopedisinin Denizli fasikülünü bu hafta da veremedik. Özür diler, gelecek sayımızdan itibaren, ansiklopedi ilavelerinizi gene mecmuamızda muntazaman vereceğimizi bildiririz" (Hayat, 5 Aralık 1963, 2(50), s.3).

Batı Blokunun lideri olan Amerika Birleşik Devletleri'nin başkanının suikast sonucu öldürülmesi dünya çapında haber niteliği taşımaktadır. Hayat Mecmuası da bu önemli haberi sayfalarında işlemiştir. Bununla birlikte olağan akışını tamamen değiştirmesi ayrı bir tercih meselesidir. Dolayısıyla Hayat Mecmuasının hem ABD'ye hem de Kennedy ailesine yakın ilgi duyduğu söylenebilir. Hayat Mecmuasının New York muhabiri Sara Korle bu durumu şu şekilde açıklamaktadır: "Başkan John Kennedy'nin öldürülmesiyle, herkes sanki en yakın akrabasından birini kaybetmiş oldu. Bir anda Amerika ve dünya baştan başa bir matem havasına büründü" (Korle, 1963: s.4).

Hayat Mecmuasının sahibi ve başyazarı Şevket Rado da olaya dair sessizliğini iki hafta sonra bozmuştur. Kendisine ait "Sohbet Köşesi"nde Kennedy'nin özel ve siyasi hayatına dair bir yazı kaleme almıştır. Köşesinde şu ifadeler yer vermiştir, "Amerika milleti ile beraber hürriyeti seven ve sulh içinde yaşamak isteyen bütün milletlerin uğradığı acı kaybın gönüllere saçtığı hüznün hala devam ediyor" (Rado, 1963: s.5). Rado, Kennedy'ye dair sempatisini okuyucusuna aktarmış bununla birlikte Batıcı bir bakış açısına sahip olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir, "Menfur hadisenin bugünkü manzarası Kennedy'nin gangsterliğe, haydutluğa, karıştırıcılığa karşı açmış olduğu amansız mücadelenin kurbanı olduğunu gösteriyor. İnsanlığın bugün tek tesellisi, kaybettiğimiz o iyi yürekli insanın yerini başka bir iyi insanın almış olması ümidinden ibarettir (Rado, 1963: s.5). Derginin başyazarı ilk elden mecmuada yer alan bu sempatinin sadece Kennedy'ye değil Batı Blokunun lideri olan Amerika Birleşik Devletleri'nin diğer liderlerine karşı da duyulduğuna kanıt olarak gösterilebilir. Nitekim aynı haber ve yazıların devamında ABD'nin yeni başkanını tanıtan özel ve siyasi hayatını ayrıntılı işleyen bir

bölüme de bu bağlamda yer verilmiştir (Rado, 1963, s.6-7). Aynı sayının orta sayfasında da Kennedy'nin cenaze törenini işleyen fotoğraflara da yer verilmiştir (Rado, 1963, s.12-13). Dolayısıyla bu sayının 5 sayfası ABD'ye ayrılmıştır.

Kennedy suikastının üzerinden haftalar geçmesine rağmen Hayat Mecmuası olaya yer vermeye devam etmiştir. Hayat'ın 1963 yılının 51.sayısında bu kez "Son Gelen Resimler, Babasına Karşı Son Vazifesi" gibi başlıklarla Jacqueline ve oğullarının cenaze boyunca görüntülerinin yer aldığı fotoğraflar okuyucuya ilk sayfalardan sunulmuştur (Hayat, 12 Aralık 1963, 2(51), s.3-5). Kennedy suikastı sonrasında Hayat Mecmuasında olaya dair yayımlanan haberlere bakıldığında olayın son derece ayrıntılı işlendiğini söyleyebiliriz. Olayın gerçekleşme anı, cenaze töreni, Amerikalı liderlerin mesajları Hayat Mecmuasında işlenmiştir. Bununla birlikte Türk devlet adamlarının olaya dair herhangi bir açıklaması mecmuada yer almamıştır.

Hayat Mecmuasında Kennedy suikastı sonrasında yaşanan gelişmeler

Bir magazin dergisi olarak doğan Hayat Mecmuası, Kennedy suikastına dair gelişmeleri oldukça yakından incelemiştir. Kennedy suikastının zanlısı olarak tutuklanan Oswald, tutuklu olduğu sırada Jack Rugby adlı başka bir tutuklu tarafından öldürülmüştür. Ancak olaylar bununla sınırlı kalmamış, Hayat Mecmuası yazarları da olayları takip etmeye devam etmişlerdir. Oswald, Rugby tarafından öldürülünce bu kez Rugby'nin hayatı mercek altına alınmıştır. Suikastın üzerinden yaklaşık dört yıl geçtikten sonra bu kez Jack Rugby'nin yakalandığı kanser hastalığı sebebiyle Dallas Hastanesi'nde hayatını kaybettiği haberi dergiye yansımıştır. Bu vefat haberinden sonra Kennedy suikastı ile ilgili olarak ifadesine başvuru olan toplam on dört kişiden sonuncusu da hayatını kaybetmiştir. Böylece Kennedy Suikastı tam bir bilinmezliğe sürüklenmiştir (Escalante, 2017: s.17).

Hayat Mecmuasında bu sır cinayet bir süre de irdelenmeye devam edecek hatta ABD'de yayımlanan eserler de dergiye yansyacaktı. Bu dönem yurtdışında başka gazete ve dergilerde benzer yaklaşımlar görmek mümkündür. Örneğin Post Magazine, 29 Kasım'da "President John F. Kennedy in Memoriam Issue" (Post Magazine, 29 Kasım 1963: s.1-17) başlığıyla toplam 17 sayfasını bu habere ayırırken; The Daily Telegraph "President Kennedy is Assassinated" (The Daily Telegraph, 28 Kasım 1963: s.1) manşetini bu olaya ayırmıştır. Sonrasında yaşanan gelişmeler ise Hayat Mecmuasında Amerikan çağdaşlarına benzer şekilde ayrıntılı olarak verilmiştir. Bu yakınlığa baktığımızda Life ile benzer içerikler sunduğu dikkati ilk çeken detay olmuştur (Life, John F.Kennedy, 28 Kasım 1963: s.3-5). 1967 yılına gelindiğinde ABD'de William Manchester adlı bir yazar "Bir Başkanın Ölümü" adlı bir eser yayımlamıştır

(Manchester, 1967: s.1-143). Hayat Mecmuası, yerli bir eser gibi kitabın tanıtımını yapmıştır. (Hayat, 19 Ocak 1967, 1(4), s. 3-5). Manchester eserinde, baştan sona Kennedy Suikastı ve suikast şahitlerinin ifadelerine, olayın fotoğraflarına yer vermiştir. Bununla birlikte Hayat Mecmuasında Jackie Kennedy'nin bu kitabın bazı bölümlerine sansür uyguladığına dair bir ifade yer almıştır. Ayrıca Jackie Kennedy'nin kitabın yayımlanmasından rahatsız olduğu da belirtilmiştir. J.F. Kennedy'den hemen sonra Başkan seçilen Johnson ise Kennedy Ailesi'nin bu çıkışı reklam yapma çabası olarak değerlendirmiş ve bu ifadeler Hayat Mecmuasında yer almıştır. Mecmuada yer alan habere göre Başkan Johnson, Kennedy ailesini Robert Kennedy'yi Demokratların başına geçirmeye çalışmakla itham etmektedir (Hayat, 4 Mayıs 1967, 2(19), s. 21-22). Hayat Mecmuasında Kennedy ailesi ile ilgili haberlerin yaklaşımı Suikast sonrasında başlangıçta hafif bir değişikliğe uğramış ancak daha sonra sert bir şekilde değişiklik göstermiştir. Suikastın ilk günlerinde yer alan haberlerde bir başkanın ölümü ve ailesinde yarattığı acıya empatiyle yaklaşılırken sonrasında aile üyelerinin davranışları sert bir biçimde eleştirilmeye başlanmıştır. Bu değişimin temelinde Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki siyasi yakınlığa bağlı olarak yeni ABD Başkanı'nın aileye karşı tutumunun etkili olduğu söylenebilir. Nihayetinde Kennedy'ye olan yakınlık iki müttefik ülkenin yakınlığı olarak görülebilir. Yeni Başkan, Kennedy ailesinden uzaklaştıkça Hayat Mecmuası da Kennedy ailesinden uzaklaşmaya başlamıştır denilebilir. ABD Başkanı Kennedy'nin mirasından faydalanabilecek diğer adaylardan rahatsız oldukça Hayat Mecmuası da Kennedy Ailesinin üyelerinin tutumlarından rahatsız olacaktır. Bu bağlamda bir sayıda "Kennedy Ailesi Hanedanlık Kurmaya Çalışıyor" (Hayat, 16 Mayıs 1968, 2(21), s. 12-14) denirken başka bir sayıda bu hanedanlık kurma çabasının lideri olarak Jacqueline Kennedy hedef gösterilmektedir (Hayat, 23 Mayıs 1968, 2(22), s. 34-35). Suikast öncesinde tüm özellikleriyle örnek bir first lady olarak dergide yer alan Jacqueline Kennedy artık "içini intikam hissi kaplamış" biri olarak okuyucuya sunulmuştur. Üstelik başlık olarak da "Kennedy Hanedanlığı" gibi manidar bir ifade seçilmiştir (Hayat, 30 Mayıs 1968, 2(23), s. 33-35).

Hayat Mecmuasında Kennedy ailesine karşı bir tutum sergilenirken ailenin üzerinde kara bulutlar gezinmeye devam etmiştir. 1968 yılının Haziran'ın 4'ünde bu kez John F. Kennedy'nin kardeşi o dönem senatör olan Robert Kennedy, Los Angeles'ta bir siyasi gezi esnasında Ürdünlü bir suikastçı tarafından öldürülmüştür. Robert Kennedy'nin ölümü ikinci Kennedy suikastı olarak tarihteki yerini almıştır (Korle, 1968b: s.1-13). İki Kennedy suikastı arasındaki suikastın halka açık bir alanda olması, eşlerinin yanında bulunması gibi benzerlikler Hayat'ın sayfalarında yer almıştır. Bu suikastta Hayat Mecmuasında oldukça ayrıntılı olarak yer almıştır.

Hayat Mecmuası bu üzücü olay karşısında Kennedy ailesine biraz daha duygusal yaklaşmış ancak daha sonra tutumuna kaldığı yerden devam etmiştir (Korle, 1968a: s1-16).

Hayat Mecmuasında Kennedy ailesine dair haberler yer almaya devam etmiştir ancak bunun temelinde sadece Kennedy ailesine olan özel ilginin olduğu söylenemez. Kennedy ailesinin başına gelen garip olaylar yıllar boyunca devam etmiştir. Robert Kennedy Suikastından sonra bu kez senatör Edward Kennedy, Hayat Mecmuasına konu olmuştur. Senatör Edward, aracıyla bir köprüden aşağıya düşmüş bu kazadan kendisi kurtulurken aracında bulunan genç kadın hayatından olmuştur. Bu olay daha erken saatlerde gerçekleşmiş olmasına rağmen Edward Kennedy, olayı oldukça geç bir saatte polise haber vermiştir. Bu da ciddi bir siyasi kriz yaşamasına neden olmuştur. Bu olay karşısında aile oldukça eleştirel bir şekilde mecmuada yer almıştır (Hayat, 7 Ağustos 1969, 2(33), s. 6-7). Bu kaza sonrasında Edward, siyasi görevinden istifa etmiş ve böylece son Kennedy'nin de siyasi kariyeri sona ermiştir.

Kennedy ailesinin başına gelen talihsiz olaylarla birlikte Hayat Mecmuasında Jacqueline Kennedy'nin özel hayatındaki gelişmelere de yer verilmiştir. John F. Kennedy hayattayken farklı suikasttan sonra ise daha farklı bir bakış açısıyla haberler mecmuada yer almıştır. Jacqueline Kennedy, eşinin vefatından kısa bir süre sonra Yunan armatör, milyarder olarak tanımlanan Onassis ile hayatını birleştirmiştir. Bu evlilik, Hayat Mecmuasında oldukça eleştirel bir şekilde yer almıştır. Hayat Mecmuası bu evlilikle ilgili olarak “biz onu prenlere layık görmezken Jackie ihtiyar bir korsanla evlendi, Kennedy bir kez daha öldü” (Hayat, 21 Kasım 1968, 3(48), s.25-27). Bu tarz haberler sonraki dönemlerde de Mecmuada yer almaya devam etmiştir (Ölmez, 1968: s.29-31). Kennedy suikastı sonrası ABD yönetimi değişince dergi yazarlarının da aileye karşı tutumunu değiştirmiştir denilebilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Hayat Mecmuası, İkinci Dünya Savaşı sonrasında oluşan yeni dünya düzeninin bir parçası olarak 1956 yılında, doğduğu dönemin tüm siyasi izlerini ortaya koyan modern-çağdaş bir kültür-magazin dergisi olarak basın tarihindeki yerini almıştır. Hayat Mecmuasının doğduğu dönemin kültürel atmosferine bakıldığında zamanlamanın tesadüf olmadığı söylenebilir. Demokrat Parti döneminde her ne kadar basın kanununda değişiklik yapılsa da düşünsel alandaki kısıtlamalar basın dünyası için devam etmiştir. Dönemin yayın organları bu baskının etkisiyle siyasi konularla ilgilenmeyi bırakarak siyaset dışı bir yayın politikası benimsemeyi tercih etmişlerdir (Topuz, 2003: s.195). Bu bağlamda Hayat da kendisinin iddia ettiği gibi baskı tekniği ve haber tarzı bakımından modern bir dergi olarak doğmuş ve siyaset dışı bir yayın

politikası izlemeyi tercih etmiştir. “Bu ortamda uygulanan siyasetleştirme politikası veya kendi politikasını dayatma yönteminin kaçıışı olarak kültür-sanat ve magazin dergiciliğinde artış olmuştur. Bu dergilerin yönü ise Amerika’dır” (Sabuncuoğlu, 2016: s.74.). Hayat Mecmuası da aynı yöntemle birlikte genelde Batıcı özeldir ise Amerikan yaşam tarzını Türk okuyucusuna sunmaya yönelik bir içerikle ortaya çıkmış bu anlayışını son sayısına kadar devam ettirmiştir. Hayat Mecmuası doğduğu 1956 yılından el değiştirmek zorunda kaldığı 1978 yılına kadar aynı çizgide ilerlemiştir. Dergi doğduğu yıl haziran ayında kâğıt sıkıntısından dolayı yayın hayatına altı aylık bir ara vermek zorunda kalmıştır. Bunun dışında kesintisiz olarak yaşamına devam etmiştir. Bu ara derginin doğduğu yıllardaki siyaset baskısına örnek olarak verilebilir. Çünkü bu dönemde kâğıt anlaşmaları bizzat hükümet tarafından yapılmaktadır. Hayat Mecmuasının kâğıt sıkıntısı da bizzat Başbakan Adnan Menderes’in talimatıyla çözülmüştür (Eser, 1997: s.28). Hayat Mecmuasında DP yöneticileriyle olan iyi ilişkileri dış politika politikasında da aynı paralelde ilerlemiştir. Dolayısıyla Amerika’ya karşı bir sempatinin olduğunu söylemek hiç de zor değildir. Bu sempati bizzat derginin sahibi ve baş yazarı Şevket Rado tarafından sıklıkla okuyucuya aktarılmıştır. Amerika Birleşik Devletleri’nin en genç başkanı olan John F. Kennedy de bu sempati çerçevesinde dergide yer almıştır. Kennedy’nin başkan seçildiği günden suikasta uğradığı 22 Kasım 1963 tarihine kadar, kendisine ve ailesine karşı Mecmuada övgü dolu haber ve yazılara yer verilmiştir. Kennedy’nin siyasi ve özel gezileri zaman zaman dergide yer almış ancak Kennedy’nin Başkanlığı dönemine dair en ufak bir olumsuz haber ve yazıya dergide yer verilmemiştir. Dolayısıyla Hayat Mecmuasının Kennedy’nin başkanlığından memnun olduğu söylenebilir. Ailenin özel hayatı da derginin okuyucusuna sunduğu “Batılı-modern yaşam tarzının” bir örneği olarak değerlendirilebilir. John F. Kennedy’nin suikasta uğramasından sonra ise kendisine karşı olmasa da ailesine karşı derginin tutumu değişmiştir. Başlangıçta demokrasi ve özgürlüğün merkezi olarak Batı’nın lideri olan ABD’de bir başkanın suikasta uğraması her ne kadar şaşkınlıkla karşılanırsa da sonrasında başkanlık seçimini Johnson’ın kazanması bu şaşkınlık halini yeni bir tavır sergilenmesiyle sona erdirmiştir. Yeni başkan, Kennedy ailesine karşı tutumunu değiştirdikçe Hayat Mecmuası da siyasi müttefiki olan ABD iktidarının tutumuna paralel olarak aileye mesafe koymuştur. Dergide, ailede yaşanan yeni suikast ve kazalara karşı kısa bir süre insani duygularla yaklaşmış ancak hemen sonrasında Kennedy ailesinin yaşam tarzı eleştirilmeye devam etmiştir. Bu eleştirilerin başındaki isim ise özel yaşamıyla John F. Kennedy’nin eşi Jacqueline olmuştur. Kısacası Hayat Mecmuasının Kennedy ailesine karşı tutumu, ABD iktidarının tavrı paralelinde gelişmiştir.

Daha açık bir ifadeyle Hayat Mecmuası için asıl olan bir aile değil Amerika Birleşik Devletleri yönetimidir denilebilir.

Öneriler

Kennedy suikastının gerçekleştiği dönemde Türkiye'de yayımlanan başka gazete ve dergilerin olaya yaklaşımı incelenerek karşılaştırılabilir.

Amerika'daki Life Dergisi'nin Kennedy suikastına bakışı araştırılabilir ve Hayat Mecmuası ile yaklaşımı arasındaki benzerlik ve farklılıklar incelenebilir.

Dış politik olayların magazin dergisinde yer almasının nedenleri araştırılabilir. Bununla birlikte mecmuanın ABD'ye bakış açısının dönemin resmi politikasıyla örtüşüp örtüşmediği araştırılabilir.

Derginin ABD'ye bakış açısının yıllar içinde değişiklik gösterip göstermediği araştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Armaoğlu, F. (2019). *Türk dış politikası*. Kronik.
- Çamlı, İ. (1960a). Kennedy seçilirken yanında idim. *Hayat*, 2(47), 12-13.
- Çamlı, İ. (1960b). Amerika'da Amerika Cumhurbaşkanı'nın eşi ile konuştum. *Hayat*, 2(48), 6-7.
- Eser, T. (1997). İlk tıfdruck dergimiz hayattan anılar. *Tarih ve Toplum*, 1(160), 28-30.
- Escalante, F. (2017). *Kennedy cinayeti: bilinenin ötesinde*. (Çev. Celil Denктаş), Yazılama Yayınevi.
- Korle, S. (1963). Kennedy'nin ölümü üzerine. *Hayat*, 2(50), 4.
- Korle, S. (1968a). Hayat objektifi dul Jackie Kennedy'nin biraz gerisindeydi. *Hayat*, 2(26), 1-16.
- Korle, S. (1968b). İkinci Kennedy faciasını yaşadım. *Hayat*, 2(25), 1-13.
- Life, 29 November 1963, 55(22), 1-14.
- Manchester, W. (1967). *The death of a president*. Harper and Row Publisher.
- Milliyet, 23 Kasım 1963, 1.
- Ölmez, Y. (1968). Artık Jacqueline diye bir Kennedy yok. *Hayat*, 3(45), 29-31.
- Özçelik Kaya, P. (2010) DP'nin demokrasi söylemi. *Ankara Üniversitesi SBF Mecmuası*, 65(3), 163-184.
- Rado, Ş. (1956). Sohbet köşesi. *Hayat*, No: 1:3.
- Rado, Ş. (1963). Kennedy iyi bir insandı. *Hayat*, 2(50), 5.
- Ryan, C. (1963). Normandiya çıkarması. (Çev. Naci Serez). *Hayat*, 2(31), 19-20.
- Sabuncuoğlu, B. (2016). *Popüler kültür ve hayat mecmuası*. Libra.
- Sander, O. (2016). *Türk Amerikan ilişkileri (1947-1964)*. İmge Kitabevi.
- Topuz, H. (2003). *II. Mahmut'dan holdinglere Türk basın tarihi*. İletişim Yayınları.
- Yıldırım, A. & Şimşek H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınları.

Hayat Mecmuası Basılı Kaynakçası

- Hayat, Tanıtım Sayısı, Mart 1956.
- Hayat, 29 Mart 1957, No:25, 4-5.
- Hayat, 3 Ocak 1958, 4(65), s.3.
- Hayat, 28 Kasım 1963,2(49),s.1.
- Hayat, 17 Mayıs 1957, No:32, s.4.
- Hayat, 14 Haziran 1957, No: 36, 12-13.
- Hayat, 11 Kasım 1960, 2(46).
- Hayat, 16 Aralık 1960, 2(51).
- Hayat, 5 Aralık 1963, 2(50).
- Hayat, 12 Aralık 1963, 2(51), 3-5.
- Hayat, 19 Ocak 1967, 1(4), 3-5.
- Hayat, 21 Kasım 1968, 3(48), 25-27.
- Hayat, 4 Mayıs 1967, 2(19), 21-22.
- Hayat, 16 Mayıs 1968, 2(21), 12-14.
- Hayat, 23 Mayıs 1968, 2(22), 34-35.
- Hayat, 30 Mayıs 1968, 2(23), 33-35.
- Hayat, 7 Ağustos 1969, 2(33), 6-7.

KATKI ORANI CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR CONTRIBUTORS
Fikir ve Kavramsal Örgü <i>Idea or Notion</i>	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak <i>Form the research hypothesis or idea</i>	Emine GÜNTEPE YEŞİLBURSA
Tasarım <i>Design</i>	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak <i>To design the method and research design.</i>	Emine GÜNTEPE YEŞİLBURSA
Literatür Tarama <i>Literature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak <i>Review the literature required for the study</i>	Emine GÜNTEPE YEŞİLBURSA
Veri Toplama ve İşleme <i>Data Collecting and Processing</i>	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	Emine GÜNTEPE YEŞİLBURSA
Tartışma ve Yorum <i>Discussion and Commentary</i>	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi <i>Evaluation of the obtained finding</i>	Emine GÜNTEPE YEŞİLBURSA
Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment		
Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır. <i>No contribution and/or support was received during the writing process of this study.</i>		
Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict		
Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur. <i>Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.</i>		
Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee		
Bu araştırma nitel yöntemle (geleneksel derleme) yapıldığı için Etik Kurul gereksinimi bulunmamaktadır. <i>Since this research was conducted with a qualitative method (traditional review), there is no need for an Ethics Committee.</i>		

Bu eser [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) ile lisanslanmıştır.